

len in de oorlogsjaren persé geen uitstel gedoogde.

Deze laatste kwestie is in de ontwikkeling van het geheele conflict absoluut primair. De geschiedenis zelf oordeelt onze daden. Kan aan onze kerken niet duidelijk worden gemaakt, dat het besluit van de Synode van Sneek-Utrecht d.d. 17 Dec. 1941 innerlijk gerechtvaardigd was, — en het komt ons voor, dat dit bewijs moeilijk zal zijn te leveren —, dan blijft ook aan het schorsingsbesluit een „vitium originis“ kleven, waarover de historie onzer kerken eens het oordeel zal vellen“.

Na het zoo onverantwoordelijk drijven van de synode als de eigenlijke oorzaak van de kerkelijke misère aan de kaak te hebben gesteld, komen de bezwaarde hoogleraren tot de tweede door hen gestelde vraag.

Deze vraag — n.l. of de door de Synode tegenover prof. Schilder gevolgde procedure in overeenstemming is te brengen met letter, geest en historische praktijk der kerkenorde —, kan, naar hun overtuiging „door ieder onzer kerken objectief onder oogen worden gezien zelf onafhankelijk van een beoordeling van het zoo ingewikkeld dogmatisch geschilpunt in zake de bekende leeruitspraken 1905—1942“.

Het gaat immers bij de schorsing van prof. Schilder ten principale om het bekende art. 31 K.O., aldus luidende: „Zoo iemand zich beklaagt door de uitspraak der mindere vergadering verongelikt te zijn, dezelve zal zich op de meerdere kerkelijke vergadering beroepen mogen; en 't gene door de meeste stemmen goedgevonden is, zal voor vast en bondig gehouden worden. Tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de artikelen in deze Generale Synode besloten, zoolang als dezelve door geene andere Generale Synode veranderd zijn“.

Dit blijkt uit het schorsingsbesluit overduidelijk. In den eersten grond van het schorsingsbesluit wordt immers „uitdrukkelijk overwogen: „dat prof. Schilder in een schrijven van Oct. '42 aan den kerkeraad van Kampen o.m. geadviseerd heeft, dat deze het door de Synode beslotene overeenkomstig art. 31 K.O. niet voor (een) vast en bondig besluit zou houden“;

terwijl de tweede overweging luidt: „dat hij niet voldaan heeft aan de door de Synode van Utrecht uitgesproken verwachting, te erkennen dat zijn adviezen aan de kerk van Kampen hadden moeten worden nagelaten“.

Welke kerkrechtelijke zienswijze in het bedoelde schrijven van prof. Schilder tot uiting komt, of, anders gezegd: hoe prof. Schilder — in algeheele overeenstemming met de groote figuren der Doleantie — over den inhoud en de werking van dat een en dertigste artikel der kerkorde oordeelde, zetten de beide briefschrijvers nu op de volgende duidelijke wijze uiteen.

a. De Generale Synode is niet een vergadering van kerken, maar van afgevaardigden der kerken, die er niet zitten in hun kwaliteit van ambtsdragers, zooals wanneer zij in den kerkeraad opzicht en toezicht oefenen, den dienst des Woords en der sacramenten uitrusten etc. Deze afgevaardigden kunnen de kerken slechts zoolang wettig vertegenwoordigen, als zij zich houden aan Schrift, belijdenis en kerkenorde. Wanneer een kerk voor zichzelf bewezen acht, dat aan deze voorwaarde niet is voldaan, dan is voor haar het genomen besluit niet vast en bondig; via classis en part. synode tracht zij de afgevaardigden terug te roepen, om te komen tot een nieuwe synode.

b. Voor die nieuwe synode moet dan het bewijs geleverd worden, dat de vorige synode besluiten nam, die tegen Schrift, belijdenis of kerkenorde ingingen. Stamt de betrokken kerk hierin niet, dan heeft zij de genomen beslissingen niet slechts de facto, maar ook de jure te erkennen, op straffe van breuk met het kerkverband.

c. Tusschen de beslissingen van een synode en het van kracht zijn dier beslissingen moet eenige tijd verlopen, waarin de kerken de besluiten ratificeren.

d. niet voor vast en bondig houden van een beslissing der Generale Synode is het goed recht van elke kerk en van elken ambtsdrager, wanneer zij/hij het strijdig zijn met Schrift, belijdenis of K.O. voor zichzelf bewezen acht.

e. Er ontstaat dan een interim, waarbij in elk afzonderlijk geval uitgemaakt moet worden hoe te handelen, waarbij de techniek van het voor vast en bondig houden tot breuk met het kerkverband kan leiden, maar niet de weigering zich te conformeren als zoodanig“.

Tegenover deze in en door de doleerende kerken weer in praktijk gebrachte interpretatie van art. 31 K.O. plaatsen nu de laatste synodes een nieuwe, welke als volgt kan worden omschreven: De kerken hebben het recht van toetsing, maar dan in dezen zin: „Wat de Generale Synode besluit hebben de gezamenlijke kerken besloten. Wanneer voor een volgende synode bewezen wordt, dat het gewraakte besluit in strijd is met de Schrift, belijdenis of K.O., dan moet die nieuwe synode het besluit vernietigen. Zoolang dat niet is geschied, moet men zich conformeren en

mag men in geen enkelen vorm er zich tegen verzetten, maar alleen via classis en part. synode zijn bezwaren kenbaar maken. Elke andere actie is in beginsel „scheurmaking“.

De beide professoren constateeren alzoo een allereerst verschil van opvatting inzake de betekenis van art. 31 K.O. tusschen prof. Schilder enerzijds en de Generale Synode anderzijds.

Was nu de zaak zoo, dat prof. Schilder een eigen, zelfgemaakte interpretatie van art. 31 had verdedigd en zijn handelingen daardoor liet beheerschen, dan was de zaak eenvoudig. Dan zou zijn opvatting en wijze van doen zonder meer gediskwalificeerd moeten worden. Maar dit is juist niet het geval! De opvatting van prof. Schilder is inderdaad die der Doleantie en was „gangbare meening“, en daarnaar werd steeds gehandeld in de kerken.

„Dit verschil — zoo betoogen zij — is ook niet van vandaag of gisteren, en betreft geenszins een particuliere meening van dezen hoogleraar. Ieder weet, dat reeds lang voor het uitbreken van den oorlog in de kerkelijke pers en literatuur een scherpe polemiek gaande was tusschen wat men noemde de voorstanders van het „oude“ en van het „nieuwe“ kerkrecht, waarbij de eersten zich steeds weer beriepen op de kerkrechtelijke opvattingen van de leidende figuren in de Doleantiebeweging, terwijl de laatsten bij voorkeur steun zochten bij de oudere theorie en praktijk“.

* Van dit verschil in kerkrechtelijk inzicht waren de kerken zich voorts terdege bewust. De kerk van Rotterdam en de part. synode van Overijssel hadden immers aan deze zelfde synode gevraagd een beslissing inzake deze controverses te nemen en dus een nadere interpretatie van art. 31 te ontwerpen.

Maar terwijl de situatie zóo was; terwijl toentertijd twee opinies ten aanzien van art. 31 in de kerken werden verkondigd; —

terwijl tot dusver de eene, die welke prof. Schilder voorstond, steeds was verdedigd en bovendien sinds de Doleantie altijd in praktijk was gebracht;

terwijl tot op het oogenblik van de schorsing van prof. Schilder nooit een principieele uitspraak over deze zaak was gevallen —

is de synode „opzettelijk op de zienswijze van prof. Schilder i.z. de betekenis van art. 31 K.O. niet ingegaan en heeft het kerkrechtelijk geschilpunt niet onderzocht“, en zij

typeerde wat volgens de doleantie-opvatting het volgen van „de juiste lijn van het gereformeerde kerkrecht is“ als „illegale actie“!

C. V.

UIT DE SCHRIFT

DE VERKONDIGING VAN HET JAAR DER VRIJMAKING

..... „ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal.“.....
Lucas 2:10 II.

Het jaar der vrijmaking — dat was onder Israël het jubeljaar: elk vijftigste jaar.

Telkens wanneer een halve eeuw voorbij gegaan was, moest op den Grooten Verzoendag (den tienden der zevende maand) onder geklank der bazuinen het jubeljaar worden afgekondigd. En daarna sloeg de klok der vrijmaking: elk lijfeigene onder Israël her kreeg dan zijn vrijheid — alle verarmden en ontferden werden herateld in hun voorvaderlijke erfgoederen, welke zij uit tijdelijken nood verloren hadden. Dat was voor het volk des Verbonds het groote feestjaar — het jaar der praktische beleving van het Evangelie des Verbonds, dat de HEERE Zijn volk had uitgeleid uit het diensthuis der slavernij, en het in de vrijheid gezet.

Nu zijn daar, in het veld van Efratha, wat onbekende herders bijeen. Simpele figuren, van geen betekenis in Israëls volksleven.

't Zijn vrije mannen, en 't is geen vijftigste jaar. Aan een jubeljaar denken ze niet — en toch is hun hart vol van vrijmaking: hoe hopen ze daarop! hoe gespannen zien ze daarnaar uit! In hun denken en in hun spreken zijn ze aldoor maar bezig met dat probleem, hetwelk maar niet tot oplossing komt: hoe zit het nu toch eigenlijk met die levende belofte van Jahweh, dat de Messias komen zal. Die het jaar van het welbehagen des HEEREN zal uitroepen, naar de voorspelling van Jesaja?

Daar komen zij niet uit. Want het is nacht — en de morgen toeft. De morgen, ach, wanneer? De hemelen blijven gesloten — God zwijgt — ze zien geen teekenen; daar is geen profet meer, noch iemand bij hen, die weet hoe lang..... „Hoe lang, o God, zal de wederpartijder smaden? — zal de vijand Uw Naam in eeuwigheid lasteren?“ (Ps. 74:9, 10).

Daar op dien heuvel, ten Zuidoosten van Bethlehem, ligt de burcht, welken Herodes de Groote daar heeft doen bouwen, het „Herodeion“.

Overdag hebben de herders 't gezicht op dat imposante bouwwerk, en zelfs 's nachts teekenen de vage

lijnen er van zich af tegen den-in-sterrelicht-glanzen-den-hemel.

Telkens als zij naar dien burcht zien, symbool der Romeinsche terreur, en der macht van dien collaborateur, dien Idumeër, gaan hun gedachten en gesprekken pijnlijk en stroef.

Zijn ze daar ook in dezen nacht over aan 't discussieeren geweest?

We weten het niet.

Maar opeens scheuren de hemelen!

Er daalt een engel neer — de gloed van een trillenden bliksem, vlak bij hen. Een stem, machtig en wonderschoon:

„Vreest niet, want zie, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal!“

Vreest niet — de God des hemels en der aarde is voor u geen Vreemde: Hij gedenkt Zijn Verbond. Hij toont nu Zijn barmhartigheid, van ouds den vaderen toegezegd. Hij doet hun nu verkondigen het jaar van het welbehagen des HEEREN, want de groote vrijmaking is gekomen!

De profetie gaat in vervulling, dat de Messiaanse tijd gekenmerkt zal worden door dat stille en toch grootse feit: den armen wordt het Evangelie verkondigd. Daarom passert de hemel de Schriftgeleerden, die dag en nacht gebogen zitten over de rollen van Wet en profeten, en wendt zich tot deze onbeteekenende mannen, die armen zijn, die leven uit het Verbond.

Voor zulken past het Evangelie van het Groote Jubeljaar: in dat feestjaar werden immers Israëls rijken armer, en Israëls armen rijker. En in het heerlijke, blijvende feestjaar, dat met dezen wonderen nacht wordt ingeluid, wordt dat ten volle waarheid: „hongerigen heeft Hij met goederen vervuld, en rijken ledig weggezonden“.

Ja, die groote blijdschap geldt dezen herders, die (volgens de Schriftgeleerden) de wet niet kennen — en ze geldt heel het volk — het heilige volk — het volk des Verbonds!

Christus is geboren — en van dit ontzaglijke moment af werd de tent Gods gespannen op deze donkere, in-zonde-verloren wereld.

Zoo is 't Kerstfeest het feest der verkondiging van die groote blijdschap: het jaar der vrijmaking is gekomen.

En laten we daar nu niet iets heel liefs en teers en romantisch van maken, want zoo is de Vleeschwording des Woords niet. Zij is ten diepste en ten eerste verschrikkelijk en vol huiver, want vrijmaking kan er nooit zijn, of er is gebondenheid; verbinding en genezing komen slechts daar, waar wonden zijn en ellende.....

De groote blijdschap genieten — dat kan alleen, wanneer we achter al de ellende van ons leven onze zonden zien, onze vloekwaardigheid belijden.

En dan mogen wij rijker zijn dan de herders. Want zij hebben nog maar de kiem der groote blijdschap mogen vernemen — zij hebben slechts den dageraad, het opgaan van de Zon der gerechtigheid mogen aanschouwen; wij zijn getuigen van den vollen middag, en staan in het klare licht der vervulling. Dus zijn wij niet armer dan de herders, maar rijker: het geheimnis der groote blijdschap peilen wij veel dieper.

Wij kunnen niet, als die herders, heengaan naar de kribbe. Die is gewéest. Maar God de HEERE verkondigt ons de groote blijdschap, de waarachtige vrijmaking in veel méér dan in de kribbe. In het kruis, en in het open graf. In het vleesch, het echte menschen-vleesch, dat nu verheerlijkt in den hemel is, pand van de volle vernieuwing. In de open woningen van het Vaderhuis, welke wachten op allen die gelooven en aanbidden.

Groote blijdschap —

want niet alleen op het gedenkfeest der Christenheid, maar elken dag van de Nieuwe Bedeeling schallen de Kerstbazuinen het uit:

het jaar der vrijmaking is gekomen — de treurenden mogen getroost worden, en de gebrokenen van hart verbonden — en het is nu: sieraad voor asch, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwd geest.

Apeldoorn.

J. SMELIK.

PROF. S. GREIJÐANUS.

Als dit nummer verschijnt zal, zoo God wil, onze oudste professor zijn herdenkingsdag hebben gehad. Reeds heeft D. E. C. daarover geschreven, dat het hart grijpt van al hetgeen ons volk in deze dagen in dit verband denkt en spreekt.

Wij zelf hopen in een volgend nummer nog een en ander dienaangaande op te merken en volstaan daarom voor heden met een dankbare verwijzing naar D. E. C.'s artikel. Het is de wensch van prof. Greijðanus, dat elke publieke feestviering worde vermeden. We houden ons overtuigd, dat onze lezers dien wensch zullen eerbiedigen en onze soberheid in dit licht zullen bezien.

K. S.

OVERDRACHT

Op Dinsdag 10 Dec. 1941 heeft de rectoraat prof. Veenhoof gewone vergadering gehouden. Maar in Koning gevestigd werd zelf een tijden, ook w

De afrekening de vraag:

We hebben ons verder, dens een gaand betoede door dr F. spreken) ge rechtelijke z ze het leven sloeg, toch dankensstof de Westminster blijkaar be de kerken l gevang'nen dat zongen, „Westminster daarover se messen giny opponenten toen oppone van Westminster Alkmaar.

Dr H. H. ons volk e langen tijd ik de geleg ons kerkelij menteeren t gaan. Op b gelijk geble weest. Maar gegeven na kwam hij t Zoo ook a Westminster

Nu heeft aangetoond chie. En we kerkree Wij zijn

Deddens bl nen. En hij ook nu we leen als do historicus: verklaren, zenuwt het de kerken t Kampen ee die ook me sche prome op de noo gen. Het s worden v school wer de kerken, voor God.

Tot mijn stuk der (zie vorig het oogenb bleden on week wach

De Syno jaar een e gen, om d welijk na de Heilige staan. Zoo zet. Ook „In de W artikel: „ stuk later sloot en z in de a reene uite en Evang strekkend Brunner de vraag standighe met onve nen uit l de Heilig functie h Zijn gebo